

Соко́р Д. О.
здобувачка вищої освіти
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Волкова Н. І.
канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Вступ. Із 2020 до 2023 року в Україні було помічено значні зміни у секторі банківського кредитування. Цей період характеризувався важливими тенденціями та складними викликами, які вимагають глибокого аналізу для розробки ефективних стратегій та політик. Банківська система потребує докладного вивчення факторів, що впливали на кредитування у цей період, а також їх наслідків для фінансової стабільності та загального розвитку країни.

Метою роботи є вивчення та аналіз стану банківського кредиту з урахуванням сучасних викликів для визначення факторів, що впливають на його розвиток.

Основна частина. Банківська система України відіграє важливу роль у національній економіці, забезпечуючи фінансову підтримку як підприємств, так і населення. Один із найсуттєвіших аспектів її діяльності – кредитування, яке є ключовим механізмом фінансової підтримки для бізнесу та громадян. Отже, дослідження сучасних тенденцій у банківському кредитуванні в Україні за останні п'ять років має велике значення.

Банківська система кредитування в Україні є важливим складником економіки країни, яка забезпечує доступ до кредитів для населення та підприємств. Україна має багато банків, які надають різноманітні кредитні продукти, як-от кредитні картки, автокредити, житлові кредити, бізнес-кредити та інші, тому для оцінки банківського сектору кредитування в Україні протягом останніх років доцільно спочатку розглянути основні тренди функціонування банківського сектору [1].

За даними Міністерства фінансів України, кількість діючих банків в Україні зменшувалася протягом останніх кількох років. Зокрема, від 75 банків на початку 2020 року до 63 банків на початку 2024 року (рис. 1).

З аналізу даних можна зробити такі висновки:

- кількість банків з іноземним капіталом у зведеному показнику зменшується повільніше, ніж загальна кількість діючих банків;
- за останні п'ять років кількість банків зі 100 %-овим іноземним капіталом у 2020–2022 рр. становила 23, а у 2024 р. – 19 банківських установ.

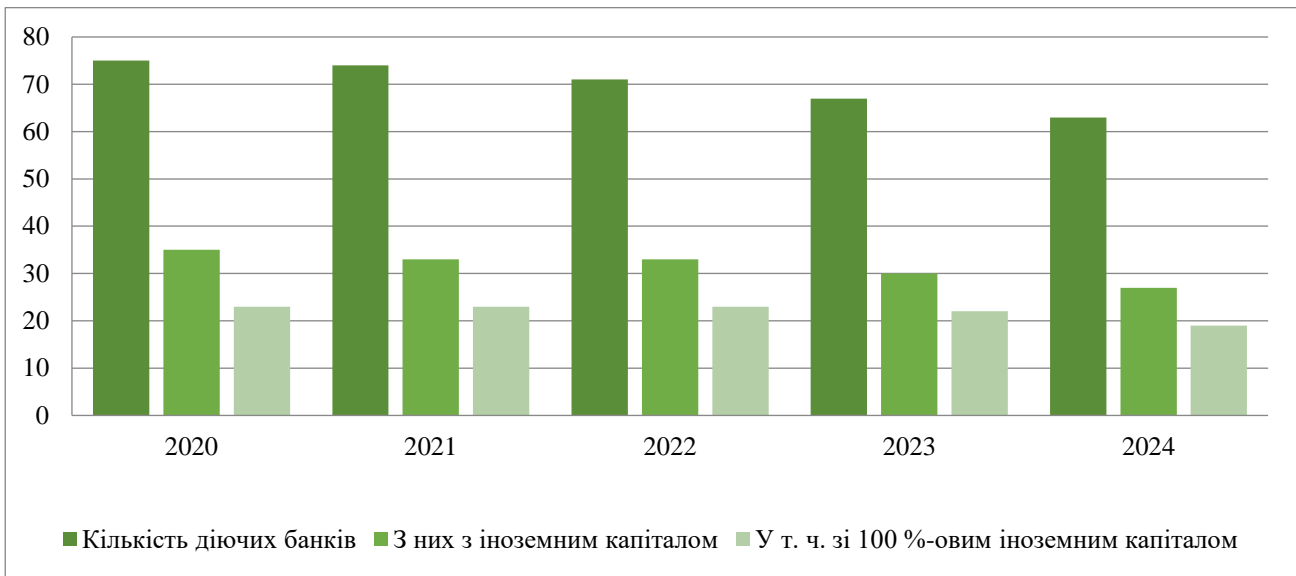


Рисунок 1 – Динаміка зміни кількості комерційних банків у період із 2020 до 2024 року

Джерело: складено на основі даних Міністерства фінансів України [2]

Вважаємо, що однією з причин зменшення кількості банків в Україні є все більша конкуренція від фінтех-компаній та інших нових гравців на ринку фінансових послуг, що призводить до скорочення пайового ринку для традиційних банків. До того ж зменшення кількості банків може бути пов'язане зі зростанням вимог до капіталізації банків, змінами в правовому середовищі, як-от посилення регулятивних вимог, або зміною вимог клієнтів до послуг банків, наприклад, більшою увагою до цифрових технологій та онлайн-сервісів.

Проте важливо підкреслити, що скорочення кількості банків не завжди є ознакою кризи в банківському секторі. Зменшення банків може сприяти підвищенню ефективності сектору через зниження конкуренції між банками та уникнення повторення ризикових практик.

Отже, хоча скорочення кількості банків українського банківського сектору є сигналом тривоги, його також можна розглядати як процес адаптації сектору до змін у економічному оточенні та підвищення ефективності його функціонування.

Зазначимо, що обсяг банківського кредитування залежить від рівня облікової ставки НБУ, яка є важливим індикатором змін у грошово-кредитній політиці та орієнтиром вартості залучених і розміщених грошових коштів для банків та інших учасників грошово-кредитного ринку. Ця ставка встановлюється на основі комплексного аналізу і прогнозу макроекономічного, монетарного та фінансового розвитку, який проводить Національний банк України.

Зміна облікової ставки НБУ є важливим інструментом монетарної політики, що впливає на рівень інфляції та ставки залучення і кредитування коштів у банках.

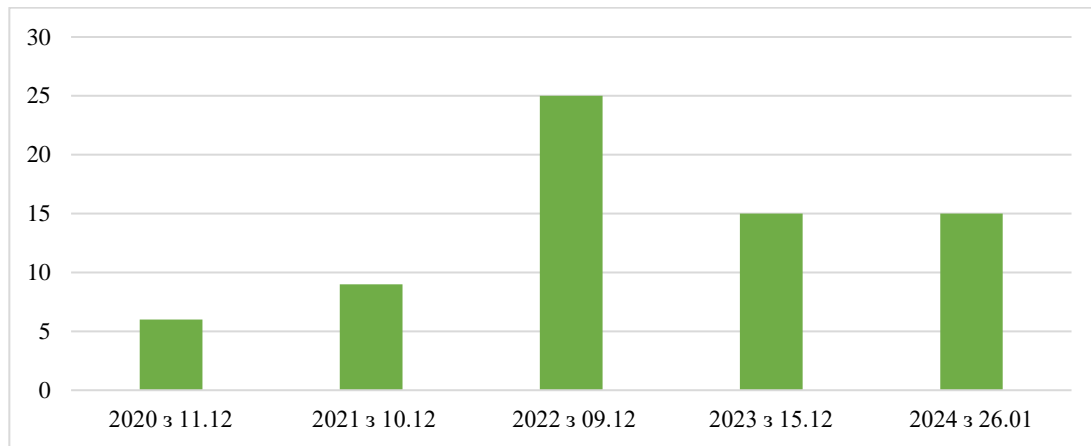


Рисунок 2 – Розмір облікової ставки НБУ протягом 2020–2024 років

Джерело: складено на основі даних Національного банку України [3]

У 2022 році через початок повномасштабної війни в Україні облікова ставка піднялася до 25 %. Це підвищення було націлене на захист доходів громадян, які зберігаються у гривнях, від впливу інфляції. Також воно сприяло збереженню стабільності курсу гривні, що відіграло важливу роль в економіці та обмежувало інфляційний тиск. Однак через низькі процентні ставки за гривневими депозитами, громадяни та бізнес втрачали можливість захистити свої доходи від інфляції, тому вони надавали перевагу валютним операціям.

Зараз Національний банк України ухвалив рішення про зниження облікової ставки до 14,5 %. Через сповільнення інфляції НБУ вперше у 2024 році пом'якшив процентну політику на 0,5 %, повідомили у прес-службі НБУ. Рішення щодо зниження облікової ставки враховує подальше сповільнення інфляції, збереження стійкості гривні на валютному ринку та позитивні зміни у питанні щодо отримання зовнішньої допомоги.

Висновки. Внаслідок проведеного аналізу стану банківського кредиту в умовах сучасних викликів можна зробити такі висновки: кількість діючих банків в Україні щороку зменшується, зокрема від 75 банків на 01.01.2020 до 63 банків на 01.01.2024; розмір облікової ставки поступово приходять у нормалізований стан, попри усі кризові ситуації НБУ вживає заходів для того, щоб зберегти економіку країни. Отже, аналіз стану банківського кредиту в умовах сучасних викликів вказує на необхідність постійного вдосконалення стратегій кредитування та управління ризиками для забезпечення стійкого функціонування банківської системи, що і буде предметом нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рошило В. І. Банківське кредитування в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи розв'язання. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 221. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/37.pdf

2. Інформація Міністерства фінансів про кількість комерційних банків в Україні в період з 2008 по 2024 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>

3. Інформація Національного банку України дані про облікову ставку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish>

Волкова Н. І.

канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Тарнаруцька В. В.

здобувачка вищої освіти
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЙОГО УПРАВЛІННЯ

Вступ. Державний борг України є одним із ключових факторів, що впливають на стабільність та економічний розвиток країни. В умовах війни та загострення економічних проблем питання управління державним боргом та його стану набуває особливого значення.

Мета роботи. Метою роботи є аналіз поточного стану державного боргу України та визначення шляхів вдосконалення його управління.

Основна частина. У сучасному світі державні запозичення відіграють важливу роль. З одного боку, вони слугують інструментом для стимулювання економічного зростання, джерелом інвестицій та способом мінімізувати вплив негативних зовнішніх факторів. З іншого боку, «тривале нарощення боргових зобов'язань держави супроводжується істотними структурними дисбалансами і ризиками у стратегічних галузях економіки, сприяє фінансовій залежності країни від іноземних кредиторів, зниженню її інвестиційної привабливості та платоспроможності, зростанню витрат на обслуговування боргу» [1]. Це означає, що державний борг, його обсяг, розміщення та способи погашення впливають на різні аспекти економіки країни, як прямо, так і опосередковано. Отже, державний борг виступає не лише як інструмент акумулювання коштів для фінансування потреб держави, але й як важливий елемент її фінансової політики. Неефективне використання цього інструменту може призвести до порушення збалансованого функціонування національної економіки.

Державний борг розкриває свою суть через дві його функції: фіскальну, яка передбачає залучення державою необхідних коштів для фінансування бюджетних витрат, та регулюючу, яка полягає у коригуванні обсягу грошової маси через купівлю-продаж цінних паперів центральним банком країни [2].